

ANLATININ SINIRLARINDA PINAR KÜR ROMANCILIĞI*

PINAR KÜR'S NOVELISTSC ART AT THE BORDERS OF NARRATIVE

РОМАННОЕ ТВОРЧЕСТВО ПЫНАР КЮР НА ГРАНИЦАХ ПОВЕСТВОВАНИЯ

Rabia ÖKTEN**

ÖZ

* Özkara, Okan. Ankara: Akçağ Yayınları, 2023, ss.301.

** **ORCID:** [0009-0008-1919-2352](https://orcid.org/0009-0008-1919-2352), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, rabi.okten@gmail.com
Kaynak Gösterim / Citation / Цитата: Ökten, R. (2025). Anlatının Sınırlarında Pınar Kür Romancılığı. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* (68), 57-61. **DOI:** [10.17498/kdeniz.1807839](https://doi.org/10.17498/kdeniz.1807839)

Anlatının Sınırlarında Pınar Kür Romancılığı

“Anlatının Sınırlarında Pınar Kür Romancılığı”, Dr. Okan Özkara tarafından kaleme alınmış ve Pınar Kür’ün romanlarını yapısal, izleksel ve üslup özellikleri bakımından ayrıntılı biçimde inceleyen kapsamlı bir çalışmadır. Dört bölümden oluşan kitapta, yazarın hayatı ve eserleri tanıtıldıktan sonra romanlardaki anlatıcı, zaman, mekân ve karakter örgüsü ile tematik unsurlar (ölüm, umut, yalnızlık, aşk, başkaldırı vb.) ele alınır. Son bölümde ise dil, anlatım teknikleri ve metinlerarasılık gibi üslup özellikleri değerlendirilir. Çalışma, Pınar Kür’ün özellikle kadın kimliği ve birey-toplum çatışması bağlamında geliştirdiği çok katmanlı romancılığı bütüncül bir bakışla sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Pınar Kür, Türk romanı, anlatı teknikleri, izleksel kurgu, postmodern romancılık

ABSTRACT

“Novelism at the Borders of Narrative: The Fiction of Pınar Kür” by Dr. Okan Özkara is a comprehensive study that examines Pınar Kür’s novels in terms of structure, themes, and narrative style. The book is divided into four main sections: the author’s life and works, structural elements such as narrator, time, space, and characters, thematic analyses including death, hope, loneliness, love, rebellion, and finally language and narrative techniques such as interior monologue, intertextuality, and metafiction. The study offers a holistic and multi-layered evaluation of Pınar Kür’s fiction, particularly emphasizing female identity and the tension between the individual and society.

Keywords: Pınar Kür, Turkish novel, narrative techniques, thematic structure, postmodern fiction

АННОТАЦИЯ

Книга «Романное творчество Пынар Кюр на границах повествования» доктора Окана Озкары представляет собой всестороннее исследование романов Пынар Кюр с точки зрения структуры, тематики и стиля. В четырёх разделах автор рассматривает жизнь и творчество писательницы, анализирует повествование, время, пространство и систему персонажей, а также такие ключевые темы, как смерть, надежда, одиночество, любовь и бунт. В заключительной части изучаются язык и повествовательные приёмы, включая интертекстуальность и метаповествование. Исследование показывает многослойность прозы Пынар Кюр и её внимание к женской идентичности и конфликту личности с обществом.

Ключевые слова: Пынар Кюр, турецкий роман, повествовательные техники, тематическая структура, постмодернистская проза

Cumhuriyet dönemi ile beraber gelişim seyrini ileriye taşıyarak genişleten Türk romanı, dönemin kadın sanatçılarına da Tanzimat dönemine kıyasla kendilerini daha geniş bir şekilde ifade edebilme olanağı sunar. Bu anlamda dönemin önemli sanatçılarından olan Pınar Kür, kadın yazar kimliğiyle iç dünyası ve hayata bakış açısına ait yönelimlerini roman türünün imkânları dahilinde ortaya koyarak benlik katmanlarını açılar.

Dr. Okan Özkara’nın kaleme almış olduğu “Anlatının Sınırlarında Pınar Kür Romancılığı” adlı eserin ilk baskısı 2023 yılında Akçağ Yayınları tarafından yayımlanarak okura sunulmuştur. 301 sayfa hacminde olan kitap içerik itibariyle Ön Söz, Simgeler ve Kısaltmalar Dizini, Giriş, dört ana bölüm, Sonuç ve Kaynakça’dan oluşmaktadır. Dr. Okan Özkara, Ön Söz bahsinde (s.9), çalışmanın yöntem ve amacı ile ilgili bilgiler verdikten sonra eserinin planına ait açıklamalarda bulunur. Bu bölümde çalışmanın kapsam alanlarından da söz ederek okuyucuyu içeriğe hazırlamış olur.

Dr. Okan Özkara, çalışmasının Giriş bölümünde (s.13), Cumhuriyet dönemi Türk romanının izini sürerken Pınar Kür'ün dönem içerisindeki yerini tespit eder. Edebi ürünlerin, insan eylemlerinin taklidi olduğu mevzusuna da değinen Dr. Özkara, sanatçının eserlerinde bireysel ve toplumsal yönelimlerin yansımalarına göndermede bulunur. Dr. Özkara'ya göre roman türünün kolektif yapısı içerisinde Pınar Kür, farklı kültürlerin etkisini eserlerine yansıtmakla birlikte izleksel kurguya ait yönelimlerinde deneyimleyerek beslendiği yaşamın izdüşümlerini dile getirir. Bu açıdan Dr. Özkara, çalışmasıyla sanatçının romanlarında sadece yapı ve izlek temayüllerini analiz etmekle yetinmeyip modern ve postmodern unsurlar ışığında da ayrıntılı ve bütüncül bir yaklaşım sergilemektedir.

Dört ana bölümden oluşan kitabın “Pınar Kür'ün Yaşamı-Yazın ve İş Yaşamı-Eserleri” (s.19) başlıklı ilk bölümü, kendi içerisinde, “Yaşamı”, “Yazın ve İş yaşamı” ve “Eserleri” olmak üzere üç alt başlıkta incelenmektedir. Pınar Kür'ün hayatı ile ilgili olan bölüm; sanatçının, çocukluk döneminden başlanarak eğitim, iş ve yazın yaşamına ait kapsamlı bilgiler içermektedir.

Pınar Kür'ün aile yaşamı içerisinde ebeveynlerinden gördüğü akademik destek neticesiyle okuma ve yazmaya karşı olan ilgisinin daima diri tutulması, aile bireyleri içerisinde birçok sanatçının olması ve sanatçı kimliğine sahip aile fertlerinin Kür'e aktardıkları deneyimler; onun, yazın hayatına genç kız romanları yazması evresi ile başlamaktadır. Henüz on yedi yaşındayken ilk piyesini yazar ve çeviri faaliyetlerinde bulunarak sanat camiasında ses getiren piyesler kaleme alır. İlerleyen zamanlarda yazdığı romanlar, dönemin sıkıyönetim idaresi kararınca birtakım gerekçeler sunularak toplatılır. Özkara, Kür'ün bu bağlamda kadın bir sanatçı olarak çektiği zorluklara ve edindiği tecrübelerle değinir. Yaşam ve yazın hayatını kapsamlı olarak açıklar.

İlk bölümün içerisinde yer alan, “Eserleri” (s.26) başlıklı alt başlıkta ise yazar, “Romanları, Öyküleri, Çevirileri, Sinemaya Uyarlanmış Eserleri, Diğer Eserleri” olmak üzere Pınar Kür'ün kaleme almış olduğu yapıtları kategorilere ayırarak romanlarını, olay örgüsü ve tema bakımından kronolojik bir şekilde açıklar. Yazar, bu bağlamda hem eserlerin içeriklerini okuyucuya aktarmakta hem de Pınar Kür'ün kaleme aldığı yazınsal ürünlerin ortaya çıkış sebeplerine ve yazım sürecine dair detaylı bilgilere yer vermektedir. Özkara, bu başlık altında eserleri incelerken romanların Türk edebiyatı için önem arz eden yapısal özelliklerine değinmeyi de ihmal etmemektedir. Kür'ün, romanlarında çok boyutlu anlatım teknikleri kullanması, bakış açısı ve anlatıcı kullanımını tek bir teknik ile sınırlı bırakmayarak eser içerisinde birden fazla anlatıcıdan yararlanması, postmodern unsurlardan faydalanarak romanlar arasında geçişler veya aktarımlar yapması, işlediği temalar bakımından da farklı tema ve türlere yer vermesi gibi önemli bilgileri kapsamlı bir çerçevede ifade etmektedir.

Kitabın ikinci bölümü “Pınar Kür'ün Romanlarında Yapısal Unsurlar” (s.49) başlığıyla adlandırılıp kendi içerisinde altı alt başlıkta incelenmektedir. İlk olarak “Romanların Tanıtımı/Kimliği” (s.51) başlığı altında Pınar Kür romanlarının kimliğini inceleyen yazar, eserlerin basım tarihleri, hangi yayınevi tarafından yayımlandığı, konusu, içeriği gibi künye bilgilerine ve eserler hakkında kısa tanıtımlara yer verir. Yazar, “İsim-İçerik İlişkisi” (s.56) adlı ikinci alt başlıkta ise modern anlatılarda yer alan eser isimlerinin içerik ile arasında bir bağlantı olduğunu belirterek Kür'ün; roman isimlerini, içeriği çerçevesinde değerlendirir. Eser isminde yer alan sözcüklerin bağlamsal bütünlüklerini, sözlük anlamlarını, anlamsal birlikteliklerini ve eserin doğduğu coğrafyadaki yerel anlamlarıyla beraber isimde yer alan sözcüklerin pekiştirme, eşitlik iyelik vb. eklerin isme kattıkları anlam üzerinde durmaktadır. İkinci bölümün üçüncü alt başlığı olarak yer alan “Bakış Açısı ve Anlatıcı” (s.61) başlığı altında ise yazar; öncelikle bakış açısı ve anlatıcı kavramlarının, söz konusu olan yapısal değer bağlamında ne anlama geldiği üzerinde

Anlatının Sınırlarında Pınar Kür Romancılığı

durmaktadır. Ardından bu çerçevede yazar, Pınar Kür'ün yazmış olduğu romanlarda hangi tür bakış açısı ve anlatıcıyı tercih ettiğini detaylıca açıklayarak tür seçiminin eserin konusu ve iletilmek istenen mesajla bağlantılı olduğunu ifade etmektedir. Eserdeki yapısal değerin bu doğrultuda nasıl bir anlamsal bütünlük oluşturduğunu açıklar. Yapısal unsurların incelendiği dördüncü alt başlık olarak değerlendirilen “Zaman” (s.69) bölümünde ise yazar; Kür'ün romanlarında yer verdiği zaman kavramının, mekân ve kişiyle iç içe geçmiş yapısına değinerek zamanı, romanlarından hareketle farklı perspektiflerden ele alır. Bir sonraki alt başlık olan “Mekân” (s.78) kısmında ise Özkara, mekânın fiziksel ve algısal düzlemdeki anlam değerlerine değinerek Kür'ün romanlarını tahlil etmektedir. Mekân unsurunu eser içerisinde “Çevresel Mekânlar” (s.80) ile “Algısal Mekânlar” (s.86) olmak üzere iki farklı başlık altında kapsamlı bir şekilde açıklamakta ve daha sonra “Algısal Mekânlar” başlığını da kendi içerisinde; “Sınırları Sonsuza Açılan Açık/Geniş Mekânlar” (s.87) ve “Labirentleşen Kapalı/Dar Mekânlar” (s.94) olmak üzere iki başlık altında inceleyerek mekânın çok yönlülüğünü hem maddesel olarak ele almakta hem de kişilerin ruh hallerini yansıtan psikolojik bir unsur olarak algısal yönlerine değinmektedir. Yapısal unsurların incelendiği ikinci bölümün son başlığı olan “Kişiler Dünyası”nda (s.104) ise yazar; dört alt kategoride “Başkişi” (s.106), “Norm Karakter” (s.113), “Kart Karakter” (s.119) ve “Fon Kişi” (s.126) olarak ayırıp incelediği roman kahramanlarının tüm yönlerini tahlil etmekte ve kişilerin romanda temsil ettikleri simgesel boyutları, kişiler üzerinden verilmek istenilen mesajı, geçirdikleri dönüşüm ve değişimleri; fiziksel, sosyal, psikolojik boyutlarını ve tüm bunlarla beraber olay örgüsüne katkılarını kapsamlı bir şekilde okuyucuya aktarmaktadır.

Kitabın üçüncü bölümü olan “Pınar Kür'ün Romanlarında İzleksel Kurgu” (s.131) başlığında ise Özkara, romanlarda tematik değer olarak değinilen, eser içerisinde verilmek istenilen asıl mesajı barındıran kavramlar veya sembolik ifadeleri; anlam düzleminde kategorilere ayırarak yazarın meramını izleksel kurgu üzerinde detaylıca tahlil etmektedir. Yazar, sekiz alt başlık içerisinde Kür'ün romanlarında baskın olarak işlenen kavramlara yer vermektedir. Bunlar; “Ölüm, Umut/suzluk, Yalnızlık/Yabancılaşma, Aşk, Başkaldırı, Cinsellik, Birey-Toplum Çatışması, Kaçış” olarak ayrı ayrı başlıklandırılmaktadır. “Ölüm” (s.131) başlığı altında, karakterlerin yaşadığı ölüm veya kaybetme korkusu işlenmekte; karakterlerin yok oluş karşısında duruşlarına, varoluş hakkındaki felsefi görüşlerine yer verilmektedir. Böylece Kür'ün, romanlarının çoğunda yer verdiği ölüm unsurunu farklı açılardan ele almaktadır. “Umut/suzluk” (s.142) başlığı altında roman kişilerinin kendi ben'leriyle gerçekleşen çatışmaları veya ben'e tutunma çabaları işlenerek yine bireysel hayatın bir unsuru olarak var olan umut kavramının; pişmanlık, çaresizlik gibi duygu durumlarına olan etkisi, roman karakterleri üzerinden izlek düzleminde açıklanmaktadır. “Yalnızlık/Yabancılaşma” (s.151) başlığı altında roman kişilerinin, evren veya kendileri ile uyumsuzlukları incelenmekte ve bunun varoluşsal düzlemde bireyleri hangi durumlara sürüklediği detaylıca irdelenmektedir. “Aşk” (s.160) olarak izleksel kurguda yer alan dördüncü alt başlıkta kişilerin birbirlerine sevgi duyumsaması durumunun karakterlerde gerçekleştireceği değişim ve dönüşüm evreleri incelenmektedir. “Başkaldırı” (s.168) başlığında kişilerin uyumsuzluk gösterdiği duygusal gerilim anlarına ve bu anlarda verdikleri tepkisel hareketlere değinilmektedir. Başkaldırı sonucunda başkaldırının; genellikle başkaldırılan kişi, kişiler veya durumlar tarafından cezalandırıldığı, yazar tarafından belirtilmektedir. Yazar; altıncı alt başlık olarak yer alan “Cinsellik” (s. 172) kavramının, Kür'ün romanlarında hem kadın-erkek hem eşcinsel ilişki çerçevesinde ele alındığını ifade etmektedir. Cinsel eğilim faktörü üzerindeki değişkenliğine değindiği gibi kadın ve erkek için algılanış biçimlerine de dikkat çekmektedir. “Birey-Toplum Çatışması” (s.176) başlığında, Pınar Kür'ün hangi romanlarında bu kavrama daha çok yer verdiğini belirten yazar, roman kişileri üzerinden Kür'ün; eserlerinde vermek istediği mesajlara dikkat

çekmektedir. Aynı zamanda, kaleme alınan eserlerde yer alan; sömürü düzeni, baskı, özgürlük, varoluş sancısı, sosyal tabaka farkı, töre gibi birey-toplum çatışması izleklerini incelemektedir. “İzleksel Kurgu” başlığı altında son tema olarak yer alan “Kaçış” (s.181) kavramında ise roman kişilerinin, dış dünya unsurlarından veya kendi içsel bunaltılarından kaçma eylemlerine ve bu eylemlerin oluşturduğu sonuçlar yazar tarafından incelenmektedir.

Bu bilgiler ışığında üçüncü bölüm olarak yer alan “İzleksel Kurgu” başlığı altında, Pınar Kür’ün; eserlerini kaleme alırken üzerinde durduğu tematik güçlere değinilmekte, işlediği bireysel veya toplumsal mesajlar içeren kavramlar üzerinde durulmakta, bu bağlamda da romancılığı çok boyutlu bir şekilde Özkara tarafından tahlil edilmektedir.

Kitabın son bölümü olarak yer alan “Pınar Kür’ün Romanlarında Dil ve Üslup” (s.187) başlıklı dördüncü kısım kendi içerisinde “Anlatım Teknikleri” (s.187) ve “Anlatım Biçimleri” (s.236) olmak üzere iki alt başlık altında incelenmektedir. Yazar, “Anlatım Teknikleri” başlığı altında Kür’ün romanlarında sıkça kullandığı iç monolog, diyalog, iç çözümleme, anlatma, gösterme, tasvir, özetleme, geriye dönüş, bilinç akışı ve leitmotiv gibi kavramları ayrıca başlıklandırarak hangi romanlarında hangi anlatım biçimlerini kullandığını alıntılar eşliğinde açıklamaktadır.

“Anlatım Biçimleri” olarak değerlendirdiği ikinci alt başlığı ise yine kendi içerisinde üç alt başlıkta daha inceleyerek Pınar Kür’ün; romanlarını kaleme alırken yararlandığı üstkurmaca, metinlerarasılık ve çokseslilik gibi kavramları incelemektedir. Yazar, üstkurmaca anlatım biçiminden fazlasıyla yararlanan Pınar Kür’ün; metinlerarasılığın birçok türüne de romanlarında yer vermekte olduğunu ifade etmektedir. Kullandığı metinlerarasılık yöntemlerini ise beş başlıkta incelemektedir. Epigraf, alıntı/montaj, gönderge, iç metinsellik, kolaj olarak belirlenen bu başlıklar, Pınar Kür’ün; romanlarını kaleme alırken faydalandığı düşünsel öğeleri, okuyucuya yol gösterdiği ya da çağrışım yaptırmak istediği unsurları ve kendi metinlerine yaptığı çağrışımları göstermesi bakımından sınıflandırmaktadır.

Kitabın “Sonuç” (s.269) bölümünde Pınar Kür’ün; bireyin ve kadının sosyal yaşam içerisinde karşılaştığı zorlukları, yaşadığı çatışmaları işlediği kurgusal karakterler üzerinden dile getirmesine ve bu eylemi yaparken toplumsal cinsiyet rollerini kadın merkezine alarak işlemesine, feminist bir bakış açısıyla kaleme almasına vurgu yapmaktadır. Yazar; Pınar Kür’ün “Yarın Yarın, Küçük Oyuncu, Asılacak Kadın, Bitmeyen Aşk, Bir Cinayet Romanı, Sonuncu Sonbahar, Cinayet Fakültesi ve Sadık Bey” romanlarını tahlil ederek elde ettiği bilgileri ve ulaştığı sonuçları kısaca sonuç bölümünde zikretmektedir.

Kitapta yer alan “Kaynakça” (s.295) bölümünde, eseri kaleme alırken faydalanan kaynaklar alfabetik olarak belirtilmektedir. Bu da okuyucunun araştırmak istediği bilgiye daha kolay erişmesine kolaylık sağlamaktadır.

Dr. Okan Özkara tarafından kaleme alınan bu çalışma, Pınar Kür’ün romanlarını yalnızca yapısal ve izleksel yönleriyle ele almakla kalmayıp aynı zamanda romanlarında yer alan kavramsal sembollerini çok katmanlı bir biçimde çözümleyerek metinlerin anlamsal derinliğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışma; romanlardaki anlatım teknikleri ve biçimlerini, karakter ilişkileri ile birlikte detaylı biçimde inceleyerek Pınar Kür’ün romanlarına dair kapsamlı ve çok boyutlu bir değerlendirme sunmaktadır.

KAYNAKÇA

Özkara, O. (2023). *Anlatının Sınırlarında Pınar Kür Romancılığı*. Ankara: Akçağ Yayınları.